

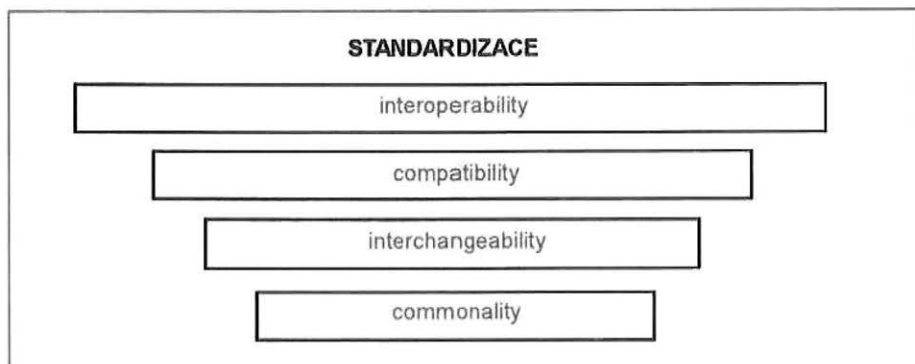
Standardizace v rezortu ministerstva obrany

Termín začlenění České republiky do NATO se nezadržitelně blíží. Dosavadní průběh našeho přibližování k Alianci jako by vytvářel dojem snadného postupu a výhod z toho vyplývajících. Nicméně bychom si měli více všimnout i povinností, které nás po začlenění budou očekávat. Abychom se mohli stát platnými členy NATO, musíme být totiž schopni při spolupráci s partnery využívat jak dostupné technologie, systémy zabezpečení a zásobování, tak techniku, výzbroj a materiál. Konkrétně v rezortu MO musíme obsahově naplnit následující čtyři základní podmínky.

Čtyři podmínky standardizace

Jde za prvé o **schopnost spolupráce** neboli **interoperabilitu** (angl. interoperability, o vzájemnou operační součinnost, schopnost poskytovat a přijímat služby a využívat tuto výměnu služeb k efektivní společné činnosti), za druhé o **slučitelnost** neboli **kompatibilitu** (compatibility, to jest schopnost jednoho prvku spolupracovat s jiným, ať již na podřízené nebo rovnocenné úrovni), za třetí jde o **zaměnitelnost** (interchangeability, tj. stav, kdy jsou předměty či celky ekvivalentní co do výkonu a trvanlivosti a jsou schopny být vyměněny jeden za druhý) a konečně za čtvrté je to **stejnost**, **komonalita** (commonality, stav, kdy je používána společná doktrína, procedury nebo výzbroj). Nadřazeným pojmem pro všechny uvedené je **standardizace** (standardization). Takto je vymezeno místo standardizace a celého procesu výstavby a fungování této oblasti.

To, co vlastně standardizace obsahuje a čím se zabývá, můžeme vyjádřit na schématu (viz obr. 1).

Obr. 1

Standardizace je chápána jako hlavní nástroj pro zvýšení úrovně spolupráce mezi státy se zaměřením na zkvalitnění účinnosti jejich ozbrojených sil. Tomu odpovídá i definice:

„Standardizace v rámci NATO je proces vytváření koncepcí, doktrín, postupů a návrhů k dosažení a udržení co nejvyšší úrovně slučitelnosti, vzájemné operační součinnosti, zaměnitelnosti a ujednacení pro operační, administrativní a materiálovou oblast“.

Cílem je tedy dosáhnout vysoké úrovně operační pohotovosti ozbrojených sil a účelného využití zdrojů, které jsou k dispozici.

Kategorie standardizace a jejich organizační struktura

Obsahem standardizace v NATO jsou tři základní kategorie:

* **Operační:** zabývá se nynějšími a perspektivními formami, metodami a způsoby výstavby a činnosti ozbrojených sil, což se projevuje ve vytváření koncepcí, návrhů nových způsobů použití vojsk, jejich výcviku, podpory a zabezpečení, přípravy a vedení dokumentace pro použití vojsk, v návrzích nových organizačních struktur.

* **Výzbrojně-technická:** někdy se také nazývá materiálová, neboť předmětem jejího zájmu je veškerý materiál. Zabývá se charakteristickými vlastnostmi současných a perspektivních materiálů, jejich vojenským využitím.

* **Administrativní:** hlavní oblastí zájmu je terminologie, která se aplikuje v předchozích kategoriích. Přesné vymezení pojmů a jejich obsahu je základem pro vzájemné porozumění a tím i společnou činnost v mírových i válečných operacích.

Význam, který je v NATO přikládán standardizaci, lze doložit příslušnou organizační strukturou a povinnostmi jednotlivých prvků, které tuto strukturu tvoří.

Hlavním orgánem je **Organizace pro standardizaci v NATO (NSO)** (NATO Organization for Standardization, NSO) s podřízenými prvky, viz obr. 2.

Obr. 2

Výbor NATO pro standardizaci (NATO Committee for Standardization, NCS) je nejvyšším orgánem standardizace v NATO. Tvoří jej vedoucí funkcionáři, představitelé štábů a zúčastněných zemí. Je podřízen Radě NATO. Předsedou výboru je osobně generální tajemník NATO.

Styčná rada NATO pro standardizaci (NATO Standardization Liaison Board, NSLB). Je vnitřním orgánem velitelství NATO pro otázky koordinace. Je složen z příslušníků

všech orgánů a institucí, které se zabývají standardizací. Mezi hlavní představitele patří předseda Vojenské agentury pro standardizaci (MAS).

Úřad NATO pro standardizaci (Organization for NATO Standardization, ONS) je styčným orgánem Mezinárodního štábu a Mezinárodního vojenského štábu na velitelství NATO. Řeší všeobecně problematiku standardizace, stanoví cíle a program. Poskytuje pomoc při přípravě rozhodnutí.

Hlavním úkolem Organizace pro standardizaci v NATO je rozvíjet, sledovat realizaci a modernizaci programu standardizace NATO, který vychází z obranného plánování. Obsahem jeho činnosti je dále rozšiřování spolupráce, koordinace a podpora zavádění dalších standardů z vojenské i civilní oblasti. Odpovídá za celkovou koordinaci standardizace.

Vlastní činnost v oblasti standardizace probíhá v řadě výborů, komisí, pracovních skupin a konferencí. Základ tvoří **Vojenská agentura pro standardizaci** (Military Agency for Standardization MAS), **Konference národních ředitelů pro vyzbrojování** (Conference of National Armaments Directors, CNAD), **Konference nejvyšších představitelů logistiky** (Senior NATO Logisticians Conference, SNLC) a **Výbor NATO pro velení, řízení a spojení** (NATO C3 Board, NC3B).

Základní dokumenty

Základními dokumenty v oblasti standardizace jsou:

1. **Standardizační dohoda STANAG** (NATO Standardization Agreement). Je záznamem dohody mezi několika nebo všemi členskými státy, které se rozhodly přijmout stejná nebo obdobná vojenská zařízení, materiál, operační, logistické nebo administrativní formy, metody a způsoby činnosti.

2. **Spojenecká publikace AP** (Allied Publication). Je to oficiální standardizační dokument NATO, se kterým souhlasily všechny nebo alespoň některé členské státy, které se rozhodly pro jeho implementaci (přijetí a realizaci). Publikace AP jsou rozděleny do kategorií podle řešené problematiky, např. administrativa, logistika, meteorologie atd. V současné době existuje v NATO 44 kategorií.

Tvorba těchto dokumentů má svůj zavedený postup, spočívající v návrzích, požadavcích, koordinaci s cíli a programy, rozsáhlým připomínkovým řízením za účasti všech států a schvalovacím řízením. Proces končí ratifikací a implementací státy. Tím STANAG a AP nabývají platnosti.

V oblasti administrativy a řízení procesů standardizace NATO se používají následující hlavní dokumenty, tzv. **spojenecké administrativní publikace AAP** (Allied Administration Publications), doplněné obvykle číselným indexem).

AAP-1	Obsahuje názvy orgánů velení a agentur NATO
AAP-3	Obsahuje postupy pro tvorbu, přípravu, zpracování a aktualizaci STANAG, AP a formuláře, které se k tomu používají.
AAP-4	Obsahuje standardizační studie, návrhy a schválené STANAG a AP. Současně je zde uvedena pracovní skupina (obsah tvoří seznam STANAG a publikací).
AAP-6	Obsahuje název a definice základních pojmů pro standardizaci terminologie a seznam speciálních odsouhlasených termínů NATO.

AAP-15 Je odborný terminologický slovník zkratk, používaných ve standardizačních dokumentech NATO.

Jaká je současná situace v rezortu?

Standardizace je řešena RMO č. 18 ze 4. 7. 1997 pod názvem „Organizační zabezpečení standardizace v rezortu MO“. Je v něm vymezena odpovědnost za standardizaci a působnost organizačních celků v této oblasti.

Odpovědnost je předána nejvyšším funkcionářům podle jednotlivých odborností, za koordinaci odpovídá vrchní ředitel sekce obranné politiky ministerstva obrany (VŘ SOP MO). Organizační celky jsou následující:

- ◆ oddělení pro koordinaci standardizace MO,
- ◆ Vojenský úřad pro standardizaci, katalogizaci a řízení jakosti (VÚSKŘJ),
- ◆ odbor kalkulací nákladů HFÚ MO,
- ◆ odbory generálního štábu AČR,
- ◆ odbor řízení HÚ CO ČR.

Koordinovaná práce v oblasti standardizace se postupně rozvíjí. Na velitelství NATO již pracuje kontaktní respektive styčný orgán POC (Point of Contact) pro standardizaci v rezortu MO ČR. Řada příslušníků rezortu MO také pracuje v různých orgánech, komisích, pracovních skupinách a pravidelně se zúčastňuje jednání k řešení problematiky standardizace.

Důležitým požadavkem není ani tak obsadit všechny výbory a pracovní skupiny, ale vysoká odborná erudovanost v dané oblasti, jazyková připravenost, účast stálého člena na všech jednáních, schopnost ovlivnit průběh jednání a přijímání závěrů. To znamená, že image a pohled na profesionalitu příslušníků AČR je podstatně ovlivněn funkcionářem, odpovědným za výběr a vysílání svých podřízených zástupců z vojsk, ústavů a zařízení armády do výborů a pracovních skupin.

Nejvíce pokročila činnost v oblasti výzbrojně-technické (materiální), a to zásluhou Vojenského úřadu pro standardizaci, katalogizaci a řízení jakosti. Zde se rovněž dobře rozvíjí spolupráce a výměna zkušeností na mezinárodní úrovni, např. s představiteli armád Polska nebo Velké Británie, ale i dalších.

Od počátku roku 1998 se s vytvořením oddělení pro koordinaci standardizace MO prosazují snahy o aktivizaci práce v administrativní oblasti. Prvním krokem byl překlad publikace AAP-15 (zkratky). Následuje překlad publikace AAP-3, kde je uveden celý proces tvorby STANAG a AP.

Současně je prováděn překlad publikace AAP-6 (definice pojmů), čímž by byl položen základ pro jednotné chápání a používání pojmů jak v oblasti standardizace, tak v oblastech ostatních. Všechny publikace jsou k dispozici v elektronické podobě.

Nejmenší poznatku je z oblasti operační. To je závažný nedostatek a budeme muset vyvinout tímto směrem značné úsilí. Vždyť se začleněním do NATO musíme mít vojska, schopná činnosti podle zásad NATO. Současně však musíme chápat, že tato oblast je pro standardizaci nejnáročnější, neboť činnost vojsk je převážně prováděna podle vlastních předpisů, pravidel a zvyklostí.

Co nás tedy čeká?

Z uvedeného je zřejmé, že činnost v oblasti standardizace v rezortu MO je dosud roztržštěná. Především by se měla prosadit koordinace veškerých činností a prohloubit vzájemná spolupráce mezi příslušníky rezortu, kteří jsou aktivně činní v pracovních skupinách, výborech a dalších institucích NATO, stejně jako v rezortu MO ČR, abychom nejen získali odpovídající přehled o úrovni standardizace, ale koordinovaným postupem dosáhli výrazného zlepšení a udržení požadované úrovně a současně zamezili zbytečným duplicitám a nehospodárnosti.

Je potřebné stanovit cíle standardizační politiky rezortu MO a dosáhnout toho, aby byl neustálý přehled o přijatých dohodách (STANAG) a spojeneckých publikacích (AP) a jak jsou v rezortu MO využívány. K tomu bude nutno provést tři základní kroky:

- ① Určit správce jednotlivých standardizačních dohod STANAG a spojeneckých publikací AP, vymezit jejich místo a povinnosti.
- ② Stanovit postupy pro ratifikaci a implementaci STANAG a AP.
- ③ Vytvořit dokumentační středisko (knihovnu) a zabezpečit potřebné technické vybavení včetně elektronického systému evidence a distribuce.

V rezortu MO je nutné vytvořit program standardizace na základě potřeb, požadavků a z nich formulovaných cílů. K tomu by byla potřebná organizační struktura, obdobná NATO, aby veškeré instituce, zabývající se standardizací, byly pod společným řízením.

Je potřebné pochopit místo a úlohu jednotlivých oblastí standardizace. **Operační oblast je rozhodující**, ostatní pracují především v její prospěch. **Činnost vojsk je základem pro ostatní aktivity.**

Změna v myšlení a jednání lidí je potom prvním předpokladem úspěšného zefektivnění práce v oblasti standardizace.

Jedním z požadavků Aliance je, aby každá členská země měla vytvořenu vlastní organizaci pro standardizaci a současně orgán zajišťující vazby mezi organizací pro standardizaci NSO a národním prostředím daného státu. To je jedním z úkolů pro následující období.

Naše organizace tedy musí mít strukturu odpovídající organizaci NATO a přesně vymezené odpovědnosti za jednotlivé oblasti. Možný *příklad* je uveden na obr. 3.

Vojenský úřad standardizace, katalogizace a řízení jakosti je orgánem ministra obrany pro tvorbu a řízení procesu této oblasti v rezortu MO.

Odbor vojenské standardizace je orgánem pro řízení, tvorbu a koordinaci standardizace. Mezi jeho hlavní úkoly patří koordinace, tvorba a aplikace standardizačního programu, harmonizace standardizační politiky v rezortu MO, spolupráce s ostatními rezorty a orgány státní správy, zabezpečuje ratifikaci a implementaci STANAG a AP v souladu s postupy v NATO, vede centrální evidenci veškeré dokumentace z oblasti standardizace, odpovídá za koordinaci spolupráce s NATO.

Odbor katalogizace je orgánem pro tvorbu systému a řízení katalogizace majetku v rezortu MO. Plní úlohu národního katalogizačního úřadu.

Obr. 3

Odbor strategie řízení jakosti je orgánem pro tvorbu systému zabezpečování jakosti dodávek do resortu MO.

* * *

Situace v první polovině 90. let prokázala účinnost použití mezinárodních sil pro řešení krizových situací, a tak se do popředí dostaly otázky standardizace a její koordinace. Význam standardizace bude pochopitelně dále narůstat. Je proto potřebné vytvořit organizační, personální a věcné podmínky a pro přípravu osob organizovat krátkodobé kurzy. Pouze tak vytvoříme optimální předpoklady pro úspěšnou a kvalitní práci v oblasti standardizace a přispějeme tím k našemu plnohodnotnému členství v NATO.